

SLOVENKA

Glasilo slovenskega ženstva

Št. 13.

V Trstu 19. junija 1897.

Letnik I.

Vabilo na naročbo.

S to št. zvršila je „Slovenka“ prvo pololetje. Vrlim naročnicam in naročnikom, ki vedo kolike važnosti je naš list za Slovenstvo, ni treba niti omenjati, da storé točno svojo dolžnost; prosimo jih pa tudi, da vplivajo na svoje prijatelje in znance da si naročajo in čitajo list, o katerem upamo, da bode vedno boljši in popolnejši.

UREDNIŠTVO in UPRAVNIŠTVO

Ciril-Metodov dar.

Bliža se spet praznik blagovestnikov slovanskih sv. Cirila in Metoda, ki sta prinesla pradedom našim luč sv. vere, pa tudi sv. pismo in službo božjo v njih maternem, slovenskem jeziku.

Ona dva sta ukljub vsem težavam od nasprotnikov slovanskih povzdignila in posvetila jezik naših očakov, da služi še dandanašnji večini naših slovanskih bratov za cerkveni obredni jezik, ter sta po svojih delih postala nekaka dušna vez, ki druži in spaja razne slovanske rodove v neko dušno celoto.

Ta dva vzorna služabnika božja si je izbrala naša, nam vsem mila družba sv. Cirila in Metoda za svoja božja pokrovitelja. Saj je njeno delovanje v marsikterem oziru, to se ve, da v mnogo manji meri, podobno onemu njenih svetih pokroviteljev. Tudi naša družba se trudi in bojuje z velikimi težavami, da bi preskrbela slovenski deci poduk v verskih in drugih resnicah v maternem jeziku po onih slovenskih krajih, kjer jim krivični tujec to dobroto zabranjuje.

In kdo ne vidi, da nam je te družbe dandanašnji bolj potreba, kakor kedaj, ker naši narodni zoperniki še

nikdar niso s toliko si'o in tako besno in brezobzirno napadali naš in naših narodnih pravic, kakor sedaj.

Naša družba je že do sedaj v sebi družila vse Slovence brez razločka dežele, stanu in političnega mišljenja. Ona je v pravem pomenu kazala to, kar nam je vsem uзор v narodnem teženji — zjedinjeno Slovenijo. To nam bodi ona tudi za naprej in toliko bolj, kolikor huje pritiskajo na nas narodni neprijatelji. Hitimo podpirati jo združeni vsi Slovenci, vsak po svoji moči.

Vzgleđ naj nam bodo naši junaški severni bratje, vrli Čehi. Kako delajo ti za svojo „Školsko Matico“! Posnemajmo jih kolikor toliko in dajmo tudi mi naši šolski družbi zdaj ob godu njenih sv. pokroviteljev, kolikor le mogoče vsak kako vezilo — Ciril Metodov dar!

Ne trdi...

Oj ljubec, tega mi ne trdi,
Da ljubiš mene samo le —
Za plavolasko ljubeznjivo
Užiga tvoje se srce.

A mene to prav nič ne gane —
Da ljubiš njo — goriš za njo,
Da raje zreš v nebesa jasne
Kot v nemo, tajno noč temno. —

Le glej v očesci njeni sinji,
Naslajaj v njih se žive dni,
A tega mi nikdar ne trdi,
Da le za mé srce plamti.

Kristina.

IDEAL.

Ruski spisala *N. Luhmanova*; po izvirniku poslovenil *A. Pahar*.
(Zvršetek).

Eno leto sem bila bolna in zdravili so me na malokrvji. Nato je stopilo življenje v svoje pravice: omožila sem se brez ljubezni in nisem bila srečna; mene so ljubili, ljubila sem tudi jaz, a prvi sen ljubavi se ni ponavljal in takih, nenavadno strogih a neizrečeno nežnih očíj nisem videla, ne srečala več.

Tako je minolo petindvajset let, življenje je teklo v svojem normalnem, hladnem tiru; razum je premagal srce, ostala mi je še sreča zdravja, neugaslih umstvenih sil ter strastna ljubezen do prirode in življenja, življenja — v njega velikanskem svetovnem pomenu, do življenja — v njega najmanjem pojavu, gibanju in bitju srcá.

In glej, zdaj, po petindvajsetih letih, sem se odpeljala sama, svobodna, utrujena od neprestanega duševnega dela, katero mi je namenila usoda, v tujino, da si oddahnem. Iznova sem stala v Benetkah na trgu sv. Marka in krmila golobe; iznova sem hodila v Parizu po galerijah Luvra in srce moje se je tajalo, ogrevalo in nekaj davnega iz moje čiste, krasne mladosti se mi je vračalo.

Ko sem končala svoje potovanje in že tebi napisala o svojem odhodu, sedela sem tretji dan v Berolinu v krasnem salonu biblijoteke in mašinalno listala v knjigi za tujce, kar se mi je stresla roka, kakor bi mi nekov mrz preletel lasé, — poleg mojega imena je stalo njegovo... On je tu, tu, v istem hotelu z menoj, eno nadstropje niže, in jaz nisem vedela tega, ne čutila!..

— Natakár, prosim vas, nesite to karto gospodu N, povejte, da ga prosim naj pride semkaj, v to sobano. Natakár je odšel.

Kaj je z menoj? Kaj z mojim srcem? Čutim, da se prerajam, na plečih mi rastejo krila, iznova sem devotka, zopet sem šestnajstletna, zopet ugledam njega.. njega!... Mati Božja, Kraljica, kaj, ako ne pride on, ali če on ne pride! O, Presveta Devica, saj sem ga ljubila s tako ljubeznijo, da bi ni ena misel o njem ne mogla užaliti Tvoje čistote! Dovolí mi, da ga vidim!... O daj, naj je star, bolan, grd, samo da ga vidim še enkrat, slišim njega..

Stopinje!.. Njegove stopinje!... On! Planila sem k velikemu steklu, za katerim so bile široke, paradne stopnice, in — odrevenela. Po stopnicah je stopal suhoten, starec, z belimi, na kratko ostrizenimi lasmi, s kratkimi, sivimi brkami. Ko me je zagledal, je obstal in za trenotje sva si stala nasproti neganjena, kakor dve podobí; ločilo je naju steklo, obvito s pliševim okvirom. Velike, jasne, oblastno nežne oči so se uprle v mene in mahoma so se stegnile njegove roke proti meni, V hipu sva si bila v objetji in solze so lile obema iz očíj.

Slep slučaj je naju privedel na pol ure skupaj in življenje je naju takoj iznova ločilo. On je bil v Berolinu mimogredé po opravih in ravno danes je prejel telegram, da je njegova žena umrla v Rimu; čez eno uro e odhajal vlak.

V moji mali sobi, na divanu, sva sedela in tesno objemala drug drugega. Govoriti nisva mogla. Po življenji sva bila povsem tuja drug drugemu; najina pota sta bila razna, a vendar sva si bila blizo, sorodna po duši in vedno, povsod sva se ljubila tako čisto, idejalno, kakor pred petindvajsetimi leti.

— Dete, dete! Spoznal sem te takoj: vedno še imaš ono lice, verno, ves oni izraz dobrote in otožnosti v očeh, ki me je prikovalo k tebi od prvega srečanja v Benetkah.

— O, kakó sem radostna, kako radostna, da vidim tebe — ponavljala sem jaz, gledaje v njegovi oči: — ti... moje vse.

— Dete, petinšestdeset let sem star in sreé me boli; danes — jutri pojdem iz življenja, a pojdem mirno; bil sem mnogo in globoko srečen, ljubil sem življenje in ono mi je dalo mnogo naslade; ljubil sem prirodo in ona je kakor mati govorila z menoj v razumljivem jeziku; dvakrat sem prepotoval ves svet, videl toliko čudovitega, svetlega, visokega, da bodo, kadar pride smrtna ura, moja poslednja videnja gotovo prekrasna, kakor črna noč, kakor jarko solnce, kakor ta idejal ljubavi, katerega si mi dala ti, dete. Meni si ti ostala na vselej čista, prekrasna deva; zato te ne vprašam po ničem

In jaz sem molčala! Nisem mu povedala, da sem hodila, ločivša se od njega, v življenji kakor žejen potnik, prošé sveže vode ljubezni in prejema je namesto nje — kis in žolč.

Krepko me je stisnil na svoje srce in po prejšnem božaje me z roko po laseh, poslovil se od mene, nemara na vselej. Spremila sem ga do kolodvora.

Zdaj veš, zakaj sem zvečer tako burno stopila v svojo sobo, zakaj sem z mrzlo roko strgala raz sebe klobuk in mantiljo, zakaj se mi je srce krčilo od bolesti in neizmerne gorjá, neizrečenega, nejasnega tudi zame.

Vedi, jaz ne jočem „za njim“, meni prav za prav tujem človeku, katerega življenje nikoli in z ničem ni bilo zvezano z mojim, — jaz v njem objokujem svoj otroški idejal, idejal one vzvišene, globoke, negrešne ljubezni, po kateri hrepeni človek vse svoje življenje, a katere nikdo na zemlji ne doseže.

In vendar sem srečna; srečna sem celó v tem, da trpim. Jaz ne morem živeti samo izpolnjeva je fizično dviganje življenja; meni je treba čustvovati v svojih prsih ono dihanje, katero je Stvarnik položil v prsi vsakega človeka; meni je treba neposredne dotike z obkrožajočim me svetovnim življenjem; in samo, kadar se čntim kakor samostojen, a nerazdeljiv ud sveta; kadar trpim, mislim, ljubim, tedaj čutim, da živim in blagoslavljám življenje in vse, kar mi ono daje.

Moje potovanje je pri kraji; za nekoliko dni bodem spet v Petrogradu, iznova me objame delo; no v tem umstvenem trudu, katerega nosim jaz, je mnogo poezije, samostojnosti in svobode, da hrepenim po njem.

Za njim....

Zabučal je trobente glas,
Vojaki so prispeli v vas,
Pred tihi dom stopili moj.
Junak je mlad zavihel meč,
Krepko veleč:
Tu, četa moja, stoj!

Obrnil name je oko.
Tako ljubó, tako srčno
Pozdravil gorki moj obraz,
Da njega lepim sem očem, —
Zakaj, ne vem,
Umaknila se jaz.

Govoril v sanjah je z menoj,
Da prvič vidi me nocoj,
Da stariši mu mrtvi spé,
Da nima bratov, ni sestrâ,
A da imá
Za mene le srcé.

Prekmalu je posinil zor,
Vojakov je odhajal zbor
Preč mojim domovanjem spet.
Na okno se oprla sem
In zrla sem
Nemirna v mirni svet

Pozdravil spet je moj obraz. —
In jaz — zakaj ga ne bi jaz!
Oh zdel se mi je tako sam!
Vir solz mi je na lice vrel,
On pak je šel,
Bog vedi, kod in kam...

A. Medved.

Zibel.

Spisala Milka.

Matevž ziblje danes ves dan. Neprenehoma guga se zibel med steno in njegovim kolenom. Včasih nekam premočno pritisne k tlom z nogo in tedaj se zibel kaj naglo zasukne proti steni, tako da otrok vsled sunka udari ob nasprotno stran. In ah ta otrok, ubogi človeček! Kako milo zaplaka vselej, kedar neusmiljena očetova noga premočno pritisne ob zibel. Ti ubogi Matevž sam moraš zibati svojo Tončko, med tem ko ti poljsko delo zaostaja. Že osmi dan preseda pri zibeli in guga in ziblje to svojo malenkost, malo Tončko. Ko bi ranjka Mica to doživela! Že osmi dan ni Matevž videl vina, kamo li okušal? In Matevž ga je pil srčno rad; tako rad, da bi se včasih „hudemu“ zapisal, ako bi mu dal le vina. Zdaj pa ga že osmi ni kaplje ni pokušal. Res, žal, da tega njegova žena ni doživela. Koliko lažja bi ji bila smrtna ura, koliko lažje bi se ločila od sveta!

Matevž ni bil mož po volji božji. Bil je že porojen pijanec, trdili so sosedje. Lenaril je neznansko rad. Delal je le takrat, kedar ga je pridna Mica ozmerjala in oštela, da ga je bilo sosedov sram. Ni bil dosti prida Matevž, ne. Pa vendar se je smilil sosedom, kajti huda je bila kazen, ki ga je zadela. Umrla mu je pridna in marljiva žena, zapustila mu komaj dva tedna staro dete. „In ravno sedaj je umrla, oh ravno sedaj, ko je toliko dela na polji!“ jadtikal je Matevž. „Pa zakaj ni ostala moja Mica na svetu, da bi videla svojo Tončko. Oh zakaj je umrla!“

„Pa saj bo še kako dobil“, sklepali so sosedje. „Posestvo njegovo le ni tako slabo; in jednega otroka bosta tudi lahko redila“. Katera bi pa vzela takega pijanca, takega lenuha? — „Eh dobi jo že sam. Le ne skrbi zanj. Veruj mi, čez dva tedna, že pojde v svate“.

A zmotili so se možje. Pretekla sta dva tedna in Bog ve še kolikokrat po dva tedna, Matevž pa le ni šel iskat žene. Ostal je vdovec. Čemur se sosedje niso mogli privaditi — delati je začel. — Delal je kakor živina. Vse je bil pri hiši, gospodar, gospodinja, hlapec, dekla. Le za pranje in krpanje naprosil je sosedo, da mu je opravila ta posel. — Pravijo „pijanec se spreobrne, kedar se v jamo zvrne“. Takrat, ko so njegovej ženi kopali jamo, se je spreobrnil Matevž.

Preteklo je nekaj let, Matevž je pa še vedno sam gospodaril. Gospodinjiti pa mu je začela njegova lepa Tončka. Kako je je bil oče vesel! „Boljšega otroka bi mi sam Bog ne mogel dati“ pohvalil se je rad svojim sosedom, „da Mica tega ni doživela, škoda, da ni doživela“.

In Tončka je bila res hvalevredna, dobra, prijazna, pridna. Rastla je vesela in zadovoljna ter razvijala se čvrsto kakor mlada smreka v goščavi — — Kaj čudnega, da so se ženini oglašali. Pa vsak le ni bil za Matevža.

„Moja Tončka vzame tistega, ki bo tudi meni po volji. Saj ji bom vse dal, vse pripišem na njo.“

Lepega, pametnega zeta bi rad, a ne vem kateri bi bil ravno tak za mojo Tončko, modrijanil je oče Matevž. — Kdor izbira, izbirek dobi. — In tak izbirek je dobil Matevž. Pravo za pravo ne on, pa svoje Tončki je izbral tak izbirek. Hči je bila lepa, a tudi ženin Jože se je znal postavljati. Čednega lica, lepe rasti je bil. Vaščani so sicer trdili, da ako bi Matevž po dnevi iskal z lučjo večjega nemarneža in lenuha, ne mogel bi ga najti.

Poročila sta se Jože in Tončka. Gospodarila in gospodinjala sta prvi čas še precej dobro. „Jože je dolge jezike malo prikrajšal“ namuzal se je rad Matevž, vidé svojega zeta od zore do mraka na delu.

„Le prezgodaj ga ne hvali“ prigovarja mu sosed. „Prvi teden ti bode že delal, pa glej kako bode drugi, tretji“ Kmalu se je Jože res naveličal delati, ukazoval je rajši. Dobrih svetov je ponujal svojemu tastu. Kazal mu, kako naj tukaj uredi, tamkaj popravi, sam pa se ogibal dela, kakor peklenšček križa.

„Matevž, kaj pa tvoj zet, ali dobro gošpodari?“ — Začetkom je bil tast tiho na taka poluradovedna, polu-

hudomušna vprašanja. A kmalu se je začelo brezkončno jadikovanje.

„Da bi ga, lenuh, jaz naj bi delal, on pa me gledal. Tončka se mi smili, tega res ni zaslužila.“ Trudila se je mlada žena, da bi opravila sama, kar bi imel opraviti mož.

„Preveč ti dela hči, sosed, preveč se sili, glej, da ji kedaj ne bo v kvaro opominjali so očeta sosedje. „Zanj dela, za vse tri dela, da ti povem, pa ta lenuh, ta postopač, on je malo prida“ tožil je tast . . .

„Danes je Matevž vesel, ali si ga videl kako se postavlja od samega veselja.“ „Tončka se je le jokala.“ „Moj Bog, saj je vendar njen mož, četudi ni dosti prida.“ „Bog ve, če se bosta še kedaj videla.“ „Tako daleč gre, v novi svet v Ameriko gre.“ . . .

V Ameriko je šel Jože. Zapustil je mlado ženo in „sitnega“ tasta Matevža, ki mu je privoščil vse ameriške zlate gradove, le da bi se ne vrnil nikdar več. Seveda v Ameriki je upal Jože živeti brez dela in truda.

„Ti ljubi moj Bog“, začudila se je sosedova, „kaka dežela mora biti to, da ni treba ljudem delati, pa vendar dobro živijo!“ „Jaz pa prav ne verjamem, da bi vse res tako bilo, kakor pravijo.“

„Štirje so šli iz naše vasi. Med temi je tudi tvoj Jože. Bog zna, ali ga boš še kedaj videla, Tončka. Ali se ti nič ne toži po njem, hitela je sosedja v jednomer poupraševati v postelji ležečo mlado mater.

Ta revica, že sedmi teden ne more iz postelje. Konjederka pravi, da bode boljše, le potrpeti morajo, bolezen je že stara.

Stara, stara je bolezen, jetika, prav pravi konjederka. Ta bolezen je pobrala mlado mater Tončko. Pustila je starega Matevža pri zibel. In zopet ziblje Matevž. Ziblje in ziblje svojega vnuka Tončeta, ki je tako reven in slab, da še jokati ne more. In ziblje Matevž in kolne in moli ter joče vse zajedno . . .

„Boga zahvali sosed, da ti je umrlo otroče, kaj bi začel z njim? Na noge ga ne bi nikdar spravil. Le vesel bodi pa pij, da je vse tako prišlo“, prigovarjali so sosedje Matevžu, ko so kmalu za Tončko pokopali tudi njenega sina Tončeta.

In pil je Matevž. Pil kakor nekdaj, ko mu je še gospodinjila ranjka Miča. Pil je na zdravje živim, na večno življenje mrtvim. Pil in zapival je vse. A kedar je došel pijan domov, tedaj je prenašal zibel iz podstrešja v sobo in zopet na podstrešje; klel in molil, jokal in prosil je ter tolkel ob zibel.

Pedagogiške črtice.

Spisala Danica.

(Zvršetek).

Prav slaba navada, kojo treba prav do korenine izruti, je radovednost. Otroci vprašujejo zmeraj, a ne samo iz ukaželnosti. Dostikrat vprašujejo čisto brezmi-

selno, samo da vprašujejo; ali pa vprašujejo po takih stvareh, koje jih nič ne brigajo in jih tudi brigati ne smejo. Na taka vprašanja naj mati nikoli ne odgovarja. Naj mu kratko pové, da to ni njegova zadeva, ali da je še premal za to. Nasprotno je pa graje vredno, če otroci često kličejo, jo kaj prašajo ali ji kaj tožijo, a ona, vglobljena morda v svoje delo, jih niti ne sliši. Svoje otroke naj mati vedno sluša, če nima časa za-nje, naj jim to vsaj pové.

Vidimo tudi dostikrat, kako otroci v družbi odraslih vse na ušesa vlečejo, kako se okolo vseh stolov smučejo, samo da bi jim nobena beseda ne ušla. Da ob taki priliki dosti slišijo, kar ravno ni namenjeno njihovim ušesom, je pač umevno. Otroke treba tedaj kolikor možno odstraniti, če se mislijo odrasli slobodno med seboj pogovarjati. Zasači pa mati svojega otroka celo slušajočega pred vrati, potem naj ga le kaznuje strogo.

Sem spada tudi grda navada nekaterih ljudij, da tuje imetje pregledujejo in prevohajo. Nobena miznica, nobeno predalo ni gotovo pred njihovimi očmi; da njih radovednost že ne pozna več ne konca ne kraja, prebirajo celo drugih ljudi listine in pisma. To je tako grda navada, da ji ne vem izraza. To ni le samopašna radovednost, marveč tudi nepoštenje. Ta radovednost se je rodila v otroku, a zrastle je z njim do te skrajne višine. Mati naj torej nikdar ne dovoljuje, da bi otroci pregledovali in preiskovali omare in predale. Nikdar naj jim ne dovoljuje čitati svojih pisem, če bi bila prav njih vsebina malovažna. Spoštovati naj se učijo tuje blago, tujo last, koje se ne smejo dotakniti niti v mislih.

Posebno težavna je odgoja koleričnih otrok. Dasi i najboljša vzgoja ne bode popolnem vkrotila malega kolerika, vendar zamore njegovo vročo kri vsaj nekoliko ohladiti. Otrok naj se uči premagovati svojo jezo. Kako redko pa pazijo matere na to lastnost svojih otrok! Kako napačno se vedejo z njimi! Mesto, da bi malo zavrelico tolažili in mu pokazali, kako nespametna je njegova otroška jeza, ga z neprimernimi šalami le še bolj dražijo. Otrok pa postane vedno bolj in bolj jezen, razvija se iz njega tisti grozni siloviti značaj pred kojim po pravici vse trepeče. — Mati naj nikdar ne dovoljuje, da jezni otrok tepta z nogami, da bije s pestmi ob mizo ali da celo pohištvo premetuje. To vse so surovosti, kojih naj se omikanec ogiblje. A žal, da jih srečamo tudi v omikanih krogih, ker se otroci niso navadili premagovati svoje jeze. To si pa zapomni, mati: najhujšo jezo svojega otroka vkrotiš najlože z največjo milino. Stroge kazni tukaj ne činijo dobrega.

Dober pripomoček za odgojo je primerno opravilo za otroke. Nikdar naj ne hodijo otroci brez posla. Če se ne igrajo, naj pa pomagajo materi pri hišnih opravilih. Saj je sto in sto opravkov, kojih so otroci zmožni. Posebno, ko malo dorastejo, naj pomagajo materi pospravljati. Lahko brišejo prah s pohištva, postavljajo stole na mesta, lahko prinašajo drv in premoga v sobo itd. Taka opravila veselé otroke bolj nego dragocene igrače.

Otroci naj imajo tudi svoje igrače, svoja učila in svoje obleke v najlepšem redu. Ne samo da jim daje po-

spravljanje primerne oporave, ampak navadijo se tudi reda, ki je vendar neobhodno potreben vsakemu človeku. Navadno pazijo matere v tem oziru samo na deklice, a dečkom se zmeraj ustreza, zmeraj se jim gladi pot, da jim ni treba česa delati, kar bi se ne strinjalo z možko vzvišenostjo: A vzgajajo se sčasoma pravi hišni trinogi, prave paše, okrog kojih se mora vse sukati. Naj bi se i dečki navadili že od malega redu, naj bi se i oni napeljevali do koristnih opravkov v hiši, zginil bode potem tudi tisti zloglasni „Jungesellenheim“, v kojem ležijo škornji na postelji, obleke pa na tleh, s kratka, v kojem je vse na robe, grdo in neprikupljivo. Zginila bi pa tudi tista možka nesamostojnost in nerodnost, ki spravi moža v skrajni obup, če se mu je gumb pri suknji odtrgal, a ni dobrodejne ženske roke v bližini.

Vrhu domačih del pa treba otrokom preskrbeti tudi drugačnih opravil v njihovo zabavo. Prav dobro služi v ta namen prepletanje s popirjem po Fröbelnovem sistemu (Flechtarbeiten). To je izvrstno delo, pri kojem se uče otroci šteti, navajajo se razločevati različne barve, a lepi vzorci vzbujajo estetični čut. Nadalje šivanje z volno in se svilo na luknjičastem popiru (Ausnähen), vpogubanje štirikotnih popirčkov v razne oblike (Falten), izrezovanje raznih podob iz barvnega popira (Ausschneiden), sploh vsa tista opravila, ki služijo tudi v otroškem vrtu. Izvrstna in primeroma cenena igrača so Kristerjeve -omarice za zidanje. Otroci zidajo vsi radi, a vadijo si s tem, roko in oko. Nedostaja mi pač tukaj prostora, da bi dalje razpravljala o teh stvareh. Priporočam jih pa toplo vsaki materi.

Močen upliv na otrokov razvoj ima brez dvoma tudi čtivo. Dajte svojim otrokom le dobrih knjig v roke, a ne puščajte jih v obče preveč čitati, da jim domišljija preveč ne vzcvete. Še bolj pa velja to za poznejšo dobo, saj pozirajo navadno vsi mladi, malo razsodni ljudje vse, karkoli jim pride v roke, navadno so to ničvredni romani. Mati naj torej nadzoruje čtivo svojih odraslih sinov in hčér, a oni naj ji poročajo o tem, kar so čitali.

Pri malih otrocih nadomešča čtivo živa, pripovedovalna beseda. Mati naj pripoveduje svojim malim priproste, poučne pripovedke in pravljice. Vedno naj se pa ogiba tistih že gori omenjenih groznih pošasti. Pa tudi hudobne mačeha naj se ogiblje; saj je mačeha vendar tudi — mati, kako naj si pač raztolmači otrok njeno hudobijo?

Tudi glede kazni mi je nekaj povedati, saj je i ona vzgojevalno sredstvo. Če se prevečkrat, za vsako malenkost kaznuje, zgubi kaznen vsa svoja veljava, a čim hujša je, tem preje.

Navadno naj zadostuje svarilo ali svarujoči pogled. Mati naj se ogiblje kolikor možno dolgega moralizovanja, ker otroka le utruja a ne upliva na nj skoro nič. Udarci veljajo v obče samo za malo deco, ki drugače še ne ume. Večji otroci naj se ne tepejo, izimši v skrajnih slučajih. Dr. C. Bock pravi v svojem „Buch vom gesunden und kranken Menschen“: Otroci se ne sme spominjati na čas,

ko je bil tepen. In dalje: otrok, ki zasluži v četrtem letu biti še tepen, je skrajno razvajan.

Po tem naj bi se matere ravnale. Sploh bo pa vedela dobra pedagoginja kaznjivo dejanje večinoma preprečiti, kar je seveda najboljšje.

Toda vsa pravila, vsi sistemi ne pomagajo nič, če otroci nimajo dobrega vzgleda v hiši. Oče in mati bouda jim merilo, kako se treba vesti, kakšnemu treba biti. Kjer so stariši surovi, neomikani, tam tudi otroci ne bodo dosti prida! Kako se more n. pr. razviti v otroku plemenit značaj, če je dan za dnevom priča preprirov svojih starišev? Diference mej zakonskimi so včasih pač neizogibne, nikdar naj se pa ne poravnajo v pričo otrok. Otroci bi ne smeli niti slutiti, da je kaj tacega mogoče. Če se razlegajo po hiši le psovke, kričanje in ropotanje, se mati ne sme čuditi, če ji vzrastejo sami mladi divjaki. Čuvaj se tedaj, o mati, da bodeš svojim otrokom lep, popolen izgled. Skrbi za to, da bode vel v tvoji hiši tisti mili, blagodejni vzdah, ki ga more povzročiti le prava srčna omika. Vzgaaj samo sebe, vzgajaš svojo deco! Izruvaj iz svojega srca vse strasti, vsako nepopolnost. Stremi po najvišjem idealu človeškem, da bodeš svojim otrokom podoba vsega dobrega, blagega, plemenitega.

Globoko se vrta taka podoba otrokom v srce. A če jih bodo pozneje v svetu izkušnje obdajale, če bodo stali na razpotju, ne vedoči, kam bi krenili tedaj jih podoba materina dovede zopet na pravi pot, predno se jim spodrsne, predno padejo.

Martina!...

„Martina, Martina“,
Sem klical nekda,
„Oj milostna bodi,
Ti žitja mi raj!“

A milostna meni
Bila nisi ti,
Pač si zagrenila
Vse žitja mi dni.

Kakó oj ljubilo
Srcé te je to!
Kakó te častilo,
Le Bog vé samó!

Posvetil sem tebi
Vse svoje moči...
A kaj si storila
Predraga mi, ti!...

Zavrgla si mojo
Ljubáv in srcé...
In zdaj ti v zasmeh je
Vse moje gorjé!...

A „milost, Martina“!
Ne kličem potrt,
Ti moja nesreča
In moja ti smrt!

S t a n a.

Sreča v nesreči.

Slika iz življenja. Spisal M. C.

(Dalje).

Ivan pa ni le dobro vedel, da bi oče njen — saj so mu bili dobri znani njegovi nazori — nikoli ne privolil v to zvezo, nego je bil tudi mnenja, da i od Ljudmile ne sme pričakovati ugodnega odgovora. Bila je sicer ž njim prijazna, vedel je, da ji občevanje ž njim ugaja, a da bi ona zanj čutila kaj več, nego prijateljstvo, kaj takega upati, se mu je zdelo predrzno. Revež se je tudi pošteno trudil, da bi si iz glave izbil misli na-njo, ali vkaži srcu, če moreš! Poprej tako uljuden in živahen, je bil sedaj čmeren in dolgočasen. Na izkušnjah — so se pripravljali zopet za „Besedo“ — mu je bilo treba posebnega moralnega napora, da je zadoščal svojim dolžnostim.

Kolikokrat je že za trdno sklenil, da konča mučni položaj! Hotel ji je povedati — a ko je bilo treba spregovoriti odločilno besedo, zastala mu je ista na jeziku. Tako je omahoval sem in tja, ne da bi imel toliko poguma, da bi storil o takem položaju jedino pravi korak: da bi stopil pred-njo in si izprosil odkritosrčnega odgovora.

Da ne bi bil Ivan slep kakor vsi zaljubljeni, zapazil bi bil lahko na vsem njenem vedenju, da si je že priboril stalno mesto v Ljudmilinem srcu. Da ne bi bil takó malodušen, vedel bi bil že zdavnaj, da mu je deklica poklonila mlado, po ljubezni koprneče srce svoje.

V.

Nekega dne je bila skušnja nenadoma odpovedana, ker je jedna igralk obolela. Dolžnost je bila torej Ivanu, da to objavi Ljudmili. Šel je torej k Ogorelcu. Na pragu je srečal staro deklo Mico — in zvedel, da je gospodar radi kupčije z doma, teta na vrtu in gospodična v svoji sobi. — Po tisti dekli je dobil Ivan Ljudmilino dovoljenje, da sme vstopiti.

Tu pred njim je stala v svoji krasoti in podala mu roko. On pa je zarudel kakor kmetsko dekle na velikonočnem izpraševanju. Parkrat je že zinil, da bi spregovoril pravo besedo, a zastala mu je — kakor že tolikokrat na jeziku.

Postajalo mu je vedno tesneje pri srcu, polastil se ga je, kakor vsikdar v njeni navzočnosti, divji obup. Sklicuje se na mnoga opravila, kar tako hotel je oditi. — „Ne, ne, danes mi pa ne uide! Iskala sem že dlje časa ugodne prilike, da vam stavim vprašanje. Odgovoriti mi pa morate odkritosrčno!“

On jo je pogledal začudeno, ker mu ni šlo v glavo, kaj bi hotela zvedeti od njega, ter je rekel:

„Obljubim točnega odgovora“.

Sicer me lahko zavrnete, češ: kako pravico imaš, vtikati se v moje razmere. A bodite uverjeni, da ni navadna radovednost, ki mi narekuje to vprašanje, ampak pravo prijateljstvo.

Ivan je hotel nekaj odgovoriti, a ona mu je prestrigla besedo in je nadaljevala. „Zadnje čase ste se jako izpremenili; človek vas kar ne pozna več. Prijatelji vaši ugibljejo vsi, kaj vam je.“

O da bi bila vedela, kaka čutila so prešinjala dušo njegovo o teh njenih besedah!

Ona pa je nadaljevala: „In naj bode položaj vaš še tako žalosten, obupati ne smete nikdar, kajti človek nosi vedno saboj sčit, kateri ga obvarje pogina, in ta sčit je: nada na boljšo bodočnost. In da pri nas najdete pravega sočutja, o tem smete biti prepričani. Če nam je le mogoče vam pomagati v katerem koli obziru, zgodi se nam največjim veseljem. Saj imate tudi prijateljev, zaupajte jednemu ali drugemu, kaj vam teži srce. Samo ne povešajte glave, to ni lepo, to ni moško! Takega vas ne maram več videti!“ — O zadnjih besedah se ji je glas nekoliko tresel.

Odločna volja, pogum in neupogljiv značaj, to so lastnosti, ki povečujejo moža v očeh ženske, le s temi lastnostmi imponuje mož ženi. Je sicer žensk — a te gotovo niso najboljše — katerim jako ugaja, če morejo moža ovijati okolu prsta (v zasmeh vsemu svetu), da tako ustrezajo svojim kapricam in svoji gospodoželjnosti. Menite pa, da take ženske ljubijo svoje može? Kako neki! One svojih mož ne spoštujejo — brez spoštovanja pa ljubezni ni. Žena spoštuje le takega moža, kateri stoji nad njo. Mož naj bode steber, okolu katerega naj se žena ovija liki rastlina. Ivanu je bila, dasiravno je bil še mlad, možka čast naj višja. Zato so ga pa Ljudmiline besede hudo zadele. „To ni moško“ mu je rekla in to ga je peklo. Ljubezni njene ni smel upati in zdaj naj bi zgubil še njeno spoštovanje!

„Gospodična, priznavam vam, da je popolnoma minulo ono veselje do življenja, ki mi je bilo nekdanj lastno v obili meri. Da, nesrečen sem, duša moja je bolna in jaz nimam niti te tolažbe, da bi smel dolžiti druge, da so krivi moje nesreče. Živi sicer bitje, katero je nevedoma prouzročilo žalosten moj stan, a temu bitju ne smem pripisavati nikake krivde; kriv sem le sam, ker nisem imel dovolj moralne moči v sebi, da bi bil v kali zatrl čutila, ki...“

Tukaj je mahoma pretrgal svoj govor. Mej govorjenjem je bil že opazil, da Ljudmila postaja bledejša in bledejša, tresla se je na vsem životu, prsa so ji močno plula in ni še završil svojih besedi, spustila se je na bližnji stol.

Posnela je namreč iz Ivanovih besedi z ženski lastnim finim instinktom, da on že ljubi, strastno ljubi in da je to izvir čudnega njegovega vedenja. Zavest, da je Ivanovo srce namenjeno drugi, zadela jo je tako britko, da bi si bila kmalu izdala do dobrega. Ivan je hotel klicati pomoči, a ona se je hitro ohrabrila ter zagotovila, da ni treba.

„Obšla me je neka slabost, zdaj pa je, že dobro“ rekla je tako mirno da ne bi bil nikdo slutil, kako razburjena je njena duša. Tu se je videlo, kako da zna ženska v kritičnih položajih mojstersko zatajevati svoja čutila.

„Zdaj pa že poznam vašo bolezen, ni treba, da mi pravite dalje. Vi ljubite, vi bi morda tudi drage volje zavžili dozo ciankalija zaradi svoje izvoljene, da bi si jo pa privajevali, do tega nimate poguma. Ker vam ne gre vse tako gladko, kakor bi hoteli, pa se kisate, kakor mali otrok. Ali vas ni sram?! Možki se vendar radi ponašate, da ste močni spol, v resnici ste pa slabi, takó slabi“. Besede te je govorila bodečim sarkazmom. Uprla je svoje lepe oči vanj in to ga je tako zmedlo, da ni vedel kako bi začel svoj zagovor. (Pride še)

Slavulj.

Slavulj prepeval je do dne,
Ko sinil je zmladletek,
Da zvezdice nad njim strme
In moje zdrami se srce
In tisoč vzklije cvetek.

Ljubezen, ti pomladi žar —
Sicer v posmeh doslej mi —
A zdaj si moje duše čar,
Srcé je moje tvoj oltar,
Kedo je kriv, povej mi!?

Slavulj, slavulj, ki je do dne
Prepeval na dobravi,
Očaral moje je srce,
Zbudil nevgasne mi želje
Po mladi je ljubavi...

Marica II.

Treznosti in delavnosti nam treba!

(V odgovor v. č. g. Danici.)

Spisal Jos. Grešnik.

Ko sem nedavno napisal v pismu svojemu prijatelju tiste „grde besede“, „uprav klasični stavek“, da mi Slovenci kaj takega ne doživimo in takega življenja tudi ne potrebujemo — *kakor ga imajo Francozi*, ki korakajo vedno skoro za par desetletij naprej pred drugimi narodi, in pri katerih sega med drugimi poskusi včasih tudi ženska emancipacija že preko mej človeške treznosti, tedaj pač nisem mislil, da bodem dal vrli sotrudnici „Slovenke“, g. Danici povod k posebnemu članku, v katerem se obsojevalno spominja tudi mene. G. Danica je lahko uverjena, da nisem pisal brez pomisleka ali morda v kakem potrtem položaju, v katerem bi bil žalobno obupaval nad usodo našega naroda in mu proročeval morda celo propast; nikakor ne! Pisal sem iz

svojega trdnega prepričanja in tudi danes bi pisal in govoril istotako.

G. Danica je neutrudna v načrtih, predlogih, opominih in v vsodbujanju, in parkrat sem si mislil: da bi bilo vse naše ženstvo tako *agilno*, bilo bi pri nas marsikaj drugače. S tem pa nisem hotel nikdar priznati, da ima g. Danica vedno prav, in da se da vse izvršiti, kar se v njenih navdušenih člankih vidi tako lahko. Saj veste: „Grau ist alle Theorie“, — in take sive teorije so dostikrat polni načrti Danični. Ne odgovarjal bi radi malenkostne opazke o mojem pismu; ako bi že ne bil enkrat poprej čutil potrebe odzvati se, namreč proti njenemu članku „ženske studije“. Toda najprej k sedanjemu!

Znano je, da se pri nas, kakor pri vseh narodih običajno marsikaj pretirava: z neko trmoglavostjo se trdi staro mnenje, in namenoma se ne mara priznati resnica. Dokazov za to bi lahko navel na stotine; porabiti jih hočem le nekaj: Do najnovejšega časa se je kakor evangelij trdila in po šolah učila obligatna sodba o miroljubnosti starih Slovanov, ki so se slikali kakor prave ovčice, ki niti orožja ne poznajo. To sodbo so bili po romantično navdahnjenem Herderju podedovali potomci do današnjega dne, nikdo pa se ni brigal, ali je vse res ali ne. Šele v novjšem času se je dokazalo, da Slovani nikakor niso bili tako nedolžne ovčice, tamveč da so tudi pošteno morili, kedar je bilo treba.

Nemci in Italijani jadikujejo neprestano, da jih pritiskajo Slovani ob steno; nikdo jim tega ne veruje, a vendar nočejo priznati, da se jim ne godi nikaka krivica, ker ne privoščijo Slovanom niti trohice pravice!

Stara praksa je, da se iz spekulativnih razlogov ne priznajo faktične razmere in mnogokrat slepe politični vodje narod in sebe. To naj bode dovoljeno v politiki, kjer mnogokrat prevladujeta srce in strast, v treznem razmotrivanju pa naj se to opušča!

Jednako se godi v nekaterih ozirih tudi pri nas. Zakaj bi ne priznali, da smo res majhen narod, ki se ne bo nikdar povspel do svetovnega naroda, če hoče ohraniti svojo samostalnost in svojo individualnost!

A zato nam ni treba obupati, temveč delati, da dosežemo vsaj to, kar sodi tudi najmanjšemu narodu, ki pa ima dovolj narodnega ponosa, duševnih močij in trdne volje, da ohrani tudi proti volji svojih mogočnih sosedov vendar svojo individualnost. Ali ni to tudi častno, da še častnejše?! Saj v svoji pošteni odkritosrčnosti ne menimo, da smo kvalitativno slabši, torej inferijorni, kakor nas je v svoji tevtonski nadutosti, domišljavosti in neumnosti označil kričavi poslanec Wolf. Pod istimi pogoji, kakor Nemci dospeli bi bili tudi mi vsaj do iste stopinje kulture kakor oni, ako ne — višje! V to so nam porok posamezni individui, ki so se tekom let vredno postavili v vrste prvih veleumov vzporedno z drugimi narodi. To je dokaz, da kvalitativno nismo ni za las za drugimi narodi, a v celoti smo za njimi, toda le kvantitativno! Torej res, kakor g. Danica pravi, „slabši nismo“, a — premalo nas je! Mari ni tako?! In to javno in odkritosrčno priznati, vendar ni sramota: nasprotno, pametni elementi v drugih narodih bodo prav naše trezno mi-

šljenje in našo žilavost obéudovali in priznali, *da je tu temu narodu obstanek zagotovljen!* Sicer pa nam ni treba obupati radi osamelosti, saj nas tolaži zavest, da imamo *moralno* oporo za nami, — preko sto milijonov drugih Slovanov, katerih Bog gotovo ni zastoj ustvaril. V borbi za svojo individualnost pa smo vendar majhen narod. Numerično smo torej res za drugimi in kot taki ne moremo doseči istih uspehov, *ker nimamo istih pogojev!*

Vsi oni praktični dokazi, katere navaja g. Danica, električna razsvetljava, tramvaj, telefon itd. itd. so ničevi. Vse te naprave pač *niso naša duševna last*, ker jih nismo izumili mi, in privoščijo si jih tudi lahko — zulukafri, ako imajo — dovolj denarja in spretnega — impresarija. Vse to res lahko dosežemo in moramo doseči, ako nečemo preveč zaostati, a celotnih, samotvornih duševnih uspehov samostojno ne dosežemo takih kakor veliki narodi. Za tako pripoznanje nam je treba treznosti, ki nikakor ne vzame poguma, temveč le razbistri pojme in faktučne razmere ter pokaže delavnim močem mesto, kje se je lotiti z vso žilavostjo kulturnega dela!

(Zvršetek pride.)

Kratko veselje.

Novelica v pismih. — Spisal Ivan Ivanov.

Na gradu Potoku, meseca maja. —

Draga prijateljica!

Tri leta ti že nisem pisala, tri dolga leta. Veš li še, kako z veselimi nadami sva odšli iz pustega inštituta! In vendar... vsi ideali so uničeni, vsi! Ti si omožena, nesrečno omožena — jaz ravno tako...

Razkrila Ti bom vse svoje življenje. Nesrečna sem, zelo nesrečna, bolj nego Ti... Čuj torej!

Že dolgo je, odkar sem prvič spoznala njega, Emila. Bil je prijatelj mojega moža. Leon ga je povabil na naš grad; meni ga je kaj hvalil. Kmalu je prišel in res jako mi je ugajal. Bil je lep, eleganten, prijazen mož, zelo izobražen; na Gorenjskem je imel majhen grad. — Vsak dan smo hodili na lov in Emilu, ki je bil ravno tako strasten lovec kakor Leon, je prišlo to divje življenje. Le prekmalu je prišla zima. Vsi prebivalci bližnjih gradov so že odšli v glavno mesto, in naposled tudi mi. Emil bi nas moral spremljati.

Bilo je še kakih štirinajst dnij do našega odhoda. Molče smo sedeli v jedilnici in poslušali, kako je zunaj tulil vihar in gnal snežinke proti oknom. Kar je rekel Emil:

„Vest sem dobil iz mesta. Nemudoma moram tja!“

Emilovo vedenje se je v zadnjih dneh izpremenilo. Včasih je zrl sanjavo pred se, včasih je bil vesel, kakor da bi se hotel omamiti; Leon je opazil to, a zvedel ni, kaj je temu vzrok. Kedar ga je o tem vprašal, nikdar ni dobil odgovora. —

Izenadila je naju ta vest. Popolnoma sem se ga

navadila, zato sem le s težkim srcem dopustila, da odide.

— Drugi dan je odšel

Po Emilovem odhodu je postalo na Potoku vse tiho in mirno. Kmalu sva tudi mi dva odšla.

Prišla sva nekoliko pred Božičem vesela in zadovoljna v prestolnico. Takoj se je zbralo dokaj sveta v naši hiši, in gotovo je bilo, da nas pride obiskat tudi Emil. Drugi dan pa je moj mož dobil pismo od Emila. Prosil je naj mu oprostiva, ker naju ne poseti. Takoj jutri mora na potovanje.

„Kako potovanje v tem času?“ rekel je Leon, mislil nekaj časa in naposled dejal tiho: „Pa pustiva ga!“ Stopil je k meni, burno me objel in poljubil, nato pa je hitro odšel iz sobe.

Čudno se mi je zdelo to njegovo vedenje; nisem si ga mogla pojasniti.

— — — — —

Hitro so mi potekli zimski dnevi v burnih veseljah. Polagoma je prišla pomlad, zrak je postal mil, drevesa, vrtovi in travniki so ozeleneli. Vrnila sem se z Leonom na Potok, da bi tu uživala krasne pomladanske dneve. Veselila sva se miru in tihote, ki je tu vladala. Kar je prišel nenadoma Emil, o katerem nisva ničesar več čula po njegovem odhodu.

Leon se je jako prestrašil Emilovega nepričakovanega prihoda. Emil prej tako vesel, postal je sedaj žalosten, ničesar ni govoril in pogosto sem videla, kako me je skrivaj opazoval. Rada bi mu povedala, naj me ne gleda tako strastno, a vendar nisem mogla. Če me je on gledal, sem občutila neskončno veselje, in vendar mi je bilo nadležno. — — — — —

In prišlo je počasi, neopaženo, nepoznano... Z jedno besedo — kar si gotovo spoznala že takoj — ljubila sem Emila, ljubila ga strastno, kakor nisem še nikogar ljubila. Kako sem spoznala, da ga ljubim? Le temno se spominjam... Nekega krasnega popoldne je stopil Emil v mojo sobo in zaklical:

„Stana, ljubim vas, bolj nego vse na svetu, bolj kot svoje življenje — pa proč moram proč, Vaša čast, moja čast, čast mojega ubogega prijatelja zahteva. Povedati pa sem Vam moral — —“

„Emil, kaj Vam je? — Zavedite se.“

In ko sem mu to rekla, sem občutila v svojem srcu neko bolečino in vendar tako veselje. Sedaj sem vedela, da sem ljubila Emila, neskončno ljubila; čutila sem, da se ne morem ločiti od njega, in da mora vendar Emil strani — in ko sem to čutila, sem se naslonila na mizo in pokrila svoj obraz z rokami.

„Emil, zapustite nas!“ sem prosila; „pozabite me!“

On je vstal in tiho dejal:

„Zapustiti vas moram, a pozabiti! Ne terjajte tega od mene, milostiva! Dovolite mi vsaj, da na vas mislim, na svoj najdražji zaklad, na svoje edino, kar me razveseljuje!... Vendar jaz grem — Stana, ali mi ne boste ničesar rekli v slovo?“

Takim besedam se nisem mogla vstavljati. Podala sem mu roko.

„Z Bogom, Emil, pozabite me... ostanite srečni!“

Pa glas se mi je tresel. Zajokala sem.

„Ostanite srečni!“ je ponovil tresočim glasom, potem me je burno objel... Jeden trenutek sem ležala na njegovih prsih, jeden trenutek so se dotikale njegove ustnice mojih — potem pa je odhitel...

„Emil!“ sem zaklicala obupno, a bilo je prepozno. Vrata so se zaprla, čul me ni več. — — — — —

Kako dolgo sem ležala v omedlevici, ne vem: ko sem se zavela, sem ležala na zofi, in Leon je sedel pri meni. Držal je mojo roko v svoji, njegove oči so me zrle žalostno — oh Dobroslava! kako hudobna sem jaz, ko ga tako ne ljubim, kakor bi zaslužil. Ti veš, da sem se pred štirimi leti omožila z Leonom le na željo svojih starišev; kako lepo bi živela oba, če ne bi prišel Emil. Ž njim pa je prišel k meni i demon strasti in mi vzel vse, vse, srečo, mir, vse...

Kar sem pretrpela od onega časa, ko sem spoznala, da ljubim Emila, Ti ne morem popisati. Bol in hrepenenje po Emilu, katerega nisem smela ljubiti in katerega sem morala pozabiti, ter glas vesti! Vse to me je bolelo. Ne vem, ali je slutil Leon, zakaj da sem takrat padla v omedlevico, in zakaj da je kmalu potem odpotoval Emil, vendar pravi mi vest, da nisem storila prav...

Nobene besedice ni izgovoril o tem Leon; pogosto je pa postajal resen in žalosten.

Jaz nisem mogla dolgo gledati te tihe Leonove boli; včeraj, Dobroslava, sem mu vse povedala. Zvečer sva bila na vrtu, tihotno je pihal veter, in posamezne zvezde so se že bliščale na nebu. Tedaj sem zaplakala. Bala se nisem, ne, nekako žalost sem občutila, spoznala sem, da mora on vse vedeti, da mu moram vse povedati... Vse sem mu povedala... čutila sem, kako se je tresla njegova roka, videla sem, kako blede je postalo njegovo obličje, in ko sem končala, sem zopet zaplakala in dejala;

„Odpusti mi, Leon!“

Resno me je pogledal.

„Uboga Stana, kako sem te ljubil in zdaj sem jaz vzrok, da si tako nesrečna!“

„Leon“, sem ga prosila, „ne govôri tako, grajaj me, grajaj!“

On pa me je objel in šepetal:

„Stana, ti si moj najdražji zaklad, in za tega se bom bojeval, dokler se bom mogel. Brezskrbno sem povabil Emila na Potok, tega svojega prijatelja, ha!“ zasmejal se je glasno, „in ko sem spoznal da te ljubi, sem miroval, čakal sem da odide... Odšel je, pa prišel je zopet in ko je odšel v drugič, tedaj je vzel tebi mir, srcé in si nakopal moje sovražtvo... da“, njegov glas se je tresel strasti, „moje sovražtvo večno sovražtvo! Ha! Mogel bi ga umoriti, tata moje sreče...“

„Leon!“

Ne bom se dueliral z Emilom... Ni vreden, da bi ga pobil kot psa — — —

„Emil je nedolžen“, prekinila sem mu besedo. A on me ni čul in je nadaljeval:

„Ah, kako sovražim Emila, ker ti je vzel tvoj mir, tvoj pokoj... Hočeš li, da odpotujeva, odtod, daleč strani?

Morda pozabiš tam to, kar si prestala, morda me boš mogla tam ljubiti. Hočeš li, Stana?“

„Da, Leon“, sem odgovorila, „odpotujva...“

Včerajšnjega večera ne bom pozabila. Iz Leonovih besed sem izprevidela, da me neskončno ljubi.

Jutri odpotujeva... Potrudim se da bom ljubila Leona, da vsaj tako poravnam krivico, ki sem mu je naredila... Bo li mogoče?... Kako me še more ljubiti? Nerazumno!

„Bodi zdrava, Dobroslava, to je menda zadnje pismo grada Potoka za dolgo, dolgo časa. Z Bogom!“

Tvoja Stana. —

* * *

Genf, v mesecu maju, drugo leto. —

Ljuba Dobroslava!

Leto je minolo, odkar sem Ti zadnjič pisala. V tem času sem z Leonom videla že izliv Donave, Pireneje, spoznala pariške lepote, po zimi sva bila v Genovi, Neaplju in v Florenci, karneval sva gledala v Rimu in ko je prišla pomlad, sva odpotovala čez sv. Gothard v Švico. Zmeraj potujeva, samo da pozabiva boli...

Postala sem nekoliko mirnejša, toda Leon ne tako. Postal je melankoničen; zmeraj se kesa, da sem radi njega tako nesrečna. — Morda se vrneva iz Genfa direktno na Potok; dokazati hočem Leonu, da se morem vrniti brez žalosti, ali pa bova potovala dalje. Njegovo žalovanje me jako vznemirja, tako, da pozabim včasih svoje dušne boli. Vendar pa tolikokrat mislim, nerada sicer, pa drugače ne morem: Kaj je z Emilom?...

S pozdravom! Stana. —

* * *

Genf, meseca junija.

Draga!

Le malo dnij je prešlo odkar sem prejela Tvoje pismo. Zame so bili grozni dnevi! —

Nekega dne je bil odveslal Leon na jezero; jaz sem stala na terasi hotela in ga gledala — kar mu je prišel nasproti parnik, in Leon se mu ni hotel izogniti. Veslal je naravnost proti ladiji. Ne zmene se za klicanje kapitanovo in pasažirjev je prihajal zmeraj bližje in bližje. Kapitan parnika mu je ukazal vreči vrv, a predno jo je mogel Leon doseči, se je preobrnil čolnič — dalje nisem videla; pala sem nezavestna na tla — — — — —

Ko sem se bila zavedla, sem spoznala, da je vse resnica, gola resnica, da se mi ni sanjalo... Možje so stopili na teraso ter položili pregrnjeno nosilnico pred me — ah, nisem jih vprašala, kaj da to pomeni! Privzdignila sem prtljago in zagledala Leonovo lepo, blede obličje. Bridko sem zajokala...

Vse prizadevanje da bi ga rešili, je bilo zastonj.

Ah kaj sem pretrpela v tem kratkem času! — In če premišljuje Leonovo smrt, tedaj mi roji po glavi misel: Kaj, če Leonova smrt ni slučajna? Ljudje so pravili, da je hotel priti na parnik in da se je tako pone-

srečil... a jaz vem, da to ni res... Leon je bil dober, predober. Kaj, ko bi šel takrat nalašč na jezero, samo da bi mene oprostil?... Srce se mi krči pri tem... Bog mi je priča, Dobroslava, da sem ljubila Leona, takrat sem bila le lahkomišelnica; vse bi lahko poravnala, pa zdaj je prepozno, Leon je mrtev... mrtev... za me izgubljen!...

Kaj bom zdaj počela?... Morda kmalu zveš...

Poljubuje Te

Tvoja nesrečna Stana. —

* * *

Meseca avgusta. —

Dobroslava!

Ko sem Ti pisala nekako pred jednim letom: „To je menda zadnje pismo z grada Potoka za dolgo, dolgo časa“. takrat nisem mislila, da bo zadnje za vse življenje. Da, Dobroslava, vse svoje življenje, se ne povrnem več na Potok; videla ne bom več mesta svoje sreče in svojega trpljenja... Spominjaš se li še, kako veseli sva stopili iz samostana? Veselja omamljeni sva slišali, kako so se zaprla samostanska vrata. „Vrata, meni se ne bodete več odprla!“ sva zaklicali obe. In vendar odprla so se mi, Dobroslava... Zajokala sem, ko so se za menoj zaprle, ko sem se vrnila za večnost v samostan... Vrnila sem se, pa ne tako vesela, kakor sem bila takrat, ko sva prvič stopili ven, ne, vrnila sem se potrta na duši, brez veselja... Leon je mrtev, in pri njegovi krsti sem prisegla, da ne bom nikdar več videla Emila...

Pokorila se bom za kratko veselje, ostro se pokorila!... Se li pomirim?...

Z Bogom, Dobroslava!

Tvoja Stana. —

Književnost in umetnost.

Hrvatska matica. Nikola Baretić Pripoveda Vjenceslav Novak. Zanimivo in živahno pisana povest ter opisovanje srčnih bojov in čustev nas sili, da čitamo imenovano knjigo z osebitim zanimanjem od početka do zvršetka. Več nego polovica knjige je kakor nekaka biografija za to, ker si junak povesti kliče v spomin vse svoje življenje v osodepolni noči, noči katastrofe med njim in ljubljeno ženo. V svojo povest vpleta pisatelj mnogo ljubezni do svoje domovine ter navdušuje čitatelja še z rodoljubjem v tem, ko ga zabava.

Ko bi Slovenke imele tudi takih pripovednih spisov, v katerih bi se mogle zajedno učiti ljubezni do Slovenstva in oduševljati se za nje! Nemožno je ostati hladnim po takem čitanju, kakoršno je n. pr. „Osvit“ „Za kralja na dom“ ali omenjena povest „Nikola Baretić“.

Slavenska knjižnica. Knjiga IV. Niz novijih pripovedi ruskih. Prečeo i uročom popratio Martin Ločenčević. Matica hrvatska izvršuje krasno nalogo: seznanjati namreč svoje naročnike z ruskim slovstvom.

Letos jim je podala venec ruskih povesti iz novejše ruske titerature.

Tri povesti so iz možkega peresa, Barančevića, Čehova, Korolenka a dve povesti sta iz ženske roke Miss May spisala Hippus in Samoča spisala Ščepkinova-Kupernik.

Zanimala me je osobito Miss May povest ruske pisateljice.

Andrej Nikolajič je zaročen s Katenko, milovidno, temnolaso, lepo složeno devo.

Miss May, družabnica Andrejeve tete Ane Iljinišne zaljubi se v Andreja in on čuti v ljubezni do nje nekaj novega, popolnoma nekaj drugega nego do Katje. Hoče se odreči Katenki ter vzeti miss May za ženo, ali ona neče slišati o tem, ona hoče odpotovati. Pravi mu: „Ne rečem, da me nisi ljubil; ali najina ljubav je prešla. Vse, kar je bilo v ljubezni lepega, je minolo.“

Sedaj se nama je ločiti. Si li bil srečen od te ljubezni? Je-li bilo pravih trenutkov sreče? Reci mi! Spominaš se, ko so lipe cvetele? Ko si se bal poljubiti me? Je-li to bila sreča? „Da, bila je...“ zašepetal je Andrej. In glej, sedaj je to prešlo. Lipa ne morejo cvesti drugičkrat in teh najlepših trenutkov ne more biti več. Ti mešaš ono, kar se ne da spojiti. Ti zamenjaš ljubezen, ono ki je od Boga se svatbo, sè zjedinjenjem, z navado, sè zvezo, kar je ljudsko. Morebiti da je poroka lepa stvar, ali jaz tega ne razumem. Jaz ljubim samo z eno ljubavjo. Oprosti mi. Ne sme se obupati, ako je kaj prešlo Tako je moralo biti.

Z Bogom, rekla mu je še in se ga dotaknila se svojima bledima ustnama.

Baš tako odgovarja miss May Ani Iljinišni, ko jo vprašuje potem.

„Odrekla! Ljubi Bog! Ljubita se in ona mu je odrekla. In vse to radi Katenjke!“ vzklikala je Ana Iljinišna.

„O ne, ne, saj sem vam že rekla, da za me ni nič, ne pomeni nič njegova zaročenka. Med nama bila je ljubav in istina, a sedaj je vse zvršeno“.

Odpotovala je z Ano Iljinišno. Andrej je pa vzel Katenjko.

Baš tako se godi Andrejevemu slugi — Tihonu.

Nemško slovenski slovarček za pouk o ženskih ročnih delih na slovenski šoli. Izdala in založila H. Schreiner in dr. T. Bezjak v Mariboru. Cena?

Ta slovarček obsega po abecednem redu besede in izraze, kakoršni rabijo ženskim na njihovih ročnih delih. Podlaga knjižici je nemška: iz nemških izrazov so prevedene besede na slovensko. Zeleti je, da bi se učiteljice ročnih del ozirale na njo in bi ne ostajale pri dosedanjih popačenih izrazih.

Edinost.

Razno.

O Slovenki. Neka učiteljica piše svoji kolegini med drugim to-le:

Sv. B.— dne 27[V. 1897.

Dražestna mi Julka!

Plagovoli sprejeti za nasvet, da si naročim „Slo-

venko“ in za poslani naslov mojo srčno zahvalo. Dobila sem vse številke od 1. prosinca in sem tudi že vse prečitala od prve črke do zadnje.

To glasilo narodnega ženstva mi povsem vgaja, saj je iz njega razvidno, da niso Slovenke mehkužne, rahle, puhle ženske, ampak, da tiči v njih krepko jedro narodne zavesti in da z vsemi močmi pospešujejo napredek našega zatiranega naroda, ravnaajoč se po geslu „pomagaj si sam in pomagaj Ti bode Bog“.

Kako pomenljivo in plodovito je za prosveto slovenskega naroda tudi to, da se nahaja, baš med učiteljicami, toliko navdušenih in nadarjenih deklet, kojim ne zadostuje, da bi vzgajale samo njim izročeno slovensko deco v narodnem duhu, ampak koje skrbijo i s peresom za probujo slovenskih mater in žena, vzbujajo z nežnimi pesnicami v človeških prsih vzvišena čutila, ter navdušujejo tako zvani slabi spol se vsakovrstnimi navodili za vse dobro in blago.

Obžalujem, da me ni obdarila osoda s zmožnostmi, da bi se enako vdeleževala delovanja za omiko in blaginjo našega roda. Tolaži me pa zavest, da se vsaj trudim podeljene mi talente obračati v prid in blagor meni izročeni otročičev. „Slovenki“ pa želeč ji najboljšega prospeha, kličem v pozdrav iz vsega srca vrstice goriškega slavčka :

„Bog čuvaj dobrotljivi Te,
Bog živi Te, Bog živi Te!

Z. S—c.

Gospodinjka šola. V Ljubljani se ustanovi prva gospodinjka šola na Slovenskem in sicer bode pouk za deklice malih obrtnikov po dnevu, za delavke v tovarnah pa zvečer. Osnovnemu shodu je predsedoval sam župan Hribar, v odbor so pa bile voljene: gospa Hribarjeva, gospa dr. Tavčarjeva, gospa dr. Volčičeva, gospodičina Pavškova in gospa Šubičeva. Gospodje pa sledeči: dr. Majaron (načelnik) Gostinčar in Mandelj. Ta odbor pod načelništvom dr. Majarona ima izdelati pravila in sklicati v kratkem večji shod, da se društvo osnuje. G. župan Hribar obeča, da bode mlademu dobrodelnemu društvu posebno naklonjen, ker bode ono osobite važnosti za Ljubljano.

Slovanska oduševljenost za umetnost in velike umetnike. Ko sem doznala, da pojde največji italijanski dramatik Ermete Zacconi gostovat v gledališče v Zagreb, bila sem si gotovo v svesti, da bodo za vse lepo vneti in razumni Hrvatje cenili velikana, kakor zasluži. Navdušenje zanj je pa po popisih v vseh listih prekosilo vsako pričakovanje in izvestno tudi Zacconijevo.

„Obzor“ ima o teh predstavah kar članke. „Da ga barem samo vidi“! vzkliknil je poročevalec izvrševaje svoj članek o Zacconiju in res je kaj opazovati na tem sedaj na vrhunci slave stojećem umetniku. Prezreti ne smeš, kako pregiblje to ali ono roko, prezreti ne smeš ni enega pogleda, ni enega koraka, kajti na njem govori vse: i roke, i oči i prsti i pregibanje nog.

Svoje predstave v Trstu je pretrgal za teden dni

ker je bil angaževan na Zagrebškem gledališči, kjer se je pokazal v petih najrazličnejših ulogah — „petih kipih iz petih raznobojnih marmorov“, kakor je pisal „Obzor“.

O „Gradjanski smrti“ pisal je zgoraj omenjeni list: Zacconi se je sinoči pokazal v vsej svojej veristiški ogromnosti in neprispodobivosti. Zdravniki so imeli najlepšo priliko opazovati v Zacconijevem grčenji smrt sé strychninom. To je najstrašnejša istina. „Gradjanska smrt“ je slabo delo — piše „Obzor“ — „senzacionalno, vstvarjeno za „stare“. Ali kadar stopi na oder on, izgubi se vse to, mi vidimo begunca, oči se ne morejo odvrniti od njega, ustavimo dihanje, ko pripoveduje o svojem begu in solze zalivajo naše oči pri vseh strašnih prizorih med njim in hčerjo. Zacconi nima onega načina „virtuoza“, velike poze, silnega glasa, krikov, vsemožnih gestov: v njem so samo priprosta sredstva, često samo modulacija glasa, dvig njegove roke, prsti. On se ostrupi strihninom. Ako tudi si navajen gledati boli, bedo, ta strah, ta groza, ki je prevzela vse gledališče, bila je uprav grozna, malo ne nasprotna v svoji grandioznosti. Zacconi ne pozna tako zvane teatralne smrti: onih famoznih gestov, onega natezanja, vzklikov — on je samo otrovan kakor prav oni, ki je snedel nekoliko strihnina. Groza, strah, da zdi se, kakor da bi šla smrt čez dvorano in človek pozablja predstavo in Zacconi'a ter vidi samo strašno smrt trpečega. Kandidate samomora mora preiti volja in misel na samomor. Grede iz gledališča siliš, da se otreseš onega prizora, onih grčenj, onega mrtvaškega očesa, one pene ... A „Sablasti“? (Strahovi:) Bili smo premagani, kakor so v drugih mestih premagani posetitelji gledališča, gledajoči onega velikega tehnika. Dasi je tudi njegova družba dovršena bolj nego so navadno družbe, katere vodijo sé seboj potujoči velikani, vendar je smatralo naše občinstvo kot pauzo, da se odpočije, kadar ni bilo Zacconija na odru.

Zacconi je važnost Ibsenove drame prenesel na važnost Oswaldove uloge. V Ibsenovem delu ne obstoja drama prav za prav v bolestih sinovih, nego v bolestih materinih. A Zacconi je sé svojo nedosežno močjo popolnoma zatemnil ulogo udove Alvingove.

Vkupnost Zacconijeve umetnosti je zložena iz stoterih malih umetnin, kakor veličast Milanskega doma. Že v prvem dejanji smo morali slutiti Oswaldovo bolezen po lahkem klecanji njegovih kolen. Ta bolezen se je razvijala od prizora do prizora zdaj v negotovosti mišičja, sedaj v zapletanju jezika, v razširjenih očeh in neumnej strasti, ki ga od časa do časa prevzema za Regino ...

Odurna tragika! Človek bi najrajše odšel na sveži zrak, če bi ne imel usmiljenja z jecajočim nesrečnikom, kateri ne more več prav govoriti, v kojem izgine še zadnja iskra, da ostane kup mesa ...

No Zacconi je velik in nedosežen tudi v salonski drami. Divili smo se njegovej finej in elegantnej konverzaciji v Dumasovem „Priatelju žen“. On je pravi Protej. Kdo bi mislil, da je po onej grozoti v „Gradjanski smrti“ in „Strahovih“ da je on tako odličen, fin salonski junak?

Za tem navaja „Obzor“ različnost Zacconijevih tipov ter se čudi tolikemu bogastvu, ker je v vseh ulogah enako velik.

Slavni gost je dobil ob zadnji predstavi od intendanta hrv. gledališča krasen lovorjev venec še široko hrvatsko trobojnico.

Gospa pl. Šram-Izaković je pozdravila umetnika z lepim hrvatskim govorom. Člani hrvatskega gledališča so mu podarili krasen srebrn lovorjev venec z napisom. V imenu članov je pozdravila Zaccanija francoski gč. Šumovska. Po burnem klicanju se je zahvalil Zaccani vsem ter rekel, da v Zagrebškem uspehu ne vidi samo vspeha svoje umetnosti, ampak tudi *uspeh odličnega dramatiškega ukusa*, katerega je našel v občinstvu hrvatskem... Razven tega prejel je Zaccani še venec od Zagrebškega občinstva.

Dostavljam, da vse kar so pisali hrvaški listi — in pisali so mnogo — niso fraze, ampak umetnik je res tako nedosežno velik, da se mu moramo diviti pri vsaki predstavi.

A ti Zaccani pojdi in pripoveduj svojim rojakom — ki so različni od naših Talijančičev — pripoveduj jim kakovi barbari so Slovani, povej jim, kakó so cenili tebe, ne zato, ker so še prej poznali tvojo slavo, ampak zato, ker so umeli vso tvojo umetnost in odličnost!

Doktorica prava V Upsali na Švedskem je te dni prestala neka kandidatinja stroge izpite ter bila promovirana v doktorico prava; ob enem pa tudi imenovana v privatno docentinjo civilnega prava na isti univerzi. — Na Švedskem so torej ženskim postale dostopne vseučiliške stolice, pri nas pa se jim šele letos dovoli poset vseučiliškega studija.

Doma.

Za razkave roke rabi limonov sok. — Ako si pomazala s tinto svilnate, volnene ali bombažaste obleke, izpereš madeže s trpentinom.

Dobra moka. Prava moka je drobna, fina, mastna. Stisni nekaj moke v pesti in deni jo na mizo. Ako ostane skupaj, je čista, ako pa razpade, je ponarejena.

Ali je jajce sreče? Poskus je lahek. Raztopi 120 gramov kuhinjske soli v litru vode ter deni jajce, katero hočeš poskušati v to vodo. Ako je jajce od istega dne, pade na dno, od prejšnjega dne ne pride več do dna; ako je jajce staro tri dni, pláva v sredi vode, ako je staro pet dni, ostane na površji, a čim stareje je, tem več ga gleda iz vode.

Listnica uredništva.

Danica: „Slovenka“ ne bo polemizovala z nikomur, najmanj pa z onimi. Ona ne bo gledala ni na desno ni na levo, ampak hodila svojo pot v prid edino le slovenskemu narodu in zanemarjenemu našemu ženstvu. Oni — isti — niso še dorasli za Ado Negri, pa naj bi jo umeli! Napisala sem za to štev. članek o njej, a izpustili so mi ga po pomoti na mojo žalost. — Bog Vas živi!

„Žalujka“. Prosimo pravega imena, a za pesmi — potrpite!

List zhaja vsako drugo soboto in stane za vse leto 3 gld.; za naročnike „Edinosti“ pa 2 gld.; posamezne številke se bodo dobivale v Trstu v bakarnah: pri Chiozzi in pri g. Lavrenčiču (Piazza Caserma), pri Pipanu (Ponte della Fabbra) in pri Fraterniku (Sv. Jakob) po 12 kr. Rokopisi naj se pošiljajo uredništvu „Slovenke“, naročnina pa upravnistvu „Edinosti“ ulica Molino piccolo, št. 3, II nstr.

Lastnik konsorcij lista „Edinosti“ — Izdavitelj in odgovorni urednik Fran Godnik. — Tiskarna Dolenc. Trst.

Z. — Trst. Osladna stvar, kaj pa naj pomeni zadnja kitica
Nje roka nje sree
Oh kaj jaz trpim (!)
Le zmirom njo vidim
Le njo (!) si želim.

Stana. Drugih pesmi ne moremo uporabiti, ker so slabe po obliki.

Zvonimir. Nerabno.

Drznost, s katero pošiljajo nekateri dijaki svoje zaljubljene prismođarije — po vsebini in obliki prav slabe — je že grda, da ne rabimo hujše besede. Glejte primer:

Ko gledam tja v daljino,
Temote krasne (!) čar,
Beži oko spominu
Saj bilo ni nikdar,
(Kdor to razumi — dobi svetinjo!)

Ostani zdrava, srečna
In krasna vsaki dan,
Ljubiti ne pozabi
Tvoj ideal žaran.
Ko gledam tja v daljino,
Ti voščim srčno vse,
Nekdanja to ljubezen
Mladičica ti spé — — —

Čitateljice, čitatelji solite! A kolik je nebroj takih neumnosti!

Alessandro Levi & Minzi

Trst, via Riborgo, 21 in Piazza Vecchia št. 21.

zaloga pohoštva

in tapetarij vseh slogov, lastnega izdelka. Bogato skladišče ogledal in vsakovrstnih slik. — Na zahtevanje ilustrovan cenik zastonj in franko. Naročeno blago stavlja se parnik, ali na železniško postajo, ne da bi za to računil stroške.

Njegova Svetost Papež Leon XIII.,

sporočil je po svojem zdravniku prof. dr. Laponiju lekarnarju Piccoliju v Ljubljani najsrčneje zahvalo za Nj. h. Svetos i vposlano

tinkturo za želodec.

Omenjeni zdravnik, kakor veliko drugih odličnih profesorjev in dicin so Piccolijevo tinkturo za želodec preskusili, ter jo priporočajo kot izvrstno krepilo za želodec, katera krepča želodec, pomnožuje tek, ter povspenjuje prebavljaje in čiščenje.

Cena: 1 steklenica 10 nvč., 12 steklenic z zavirjem 1 gld. 36 nvč.; poštna pošiljatev 66 steklenic 6 gld. 26 nvč.

Najvišje priznanje

lekarnarju Piccoliju v Ljubljani kot prirejevalcu **kapljic za zobe**, katere je z adov ljalnim vspehom Nj. c. kr. Vis. prejasna gospa prestolonaslednica-udova nadvojvodinja. III

Štefanija

izvolila opetovano uporabiti. — Cena steklenici 20 nvč., 10 steklenic 1 gld. 50 nvč.

LEKARNA PICCOLI

„pri angelju“

Ljubljani Dunajska cesta.

